

Κόκκινα δάνεια και προστασία προσωπικών δεδομένων

Παρουσίαση στο πλαίσιο του
4^{ου} Data Protection & Privacy Law Forum

ΑΘΗΝΑ 2020

ΓΡΗΓΟΡΗΣ ΛΑΖΑΡΑΚΟΣ, L & L Managing Partner

Αν. Καθηγητής Συνταγματικού Δικαίου στη ΣΣΕ

ΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΕΙΣΗΓΗΣΗΣ

Ζητήματα προσωπικών δεδομένων που αναφύονται στην πράξη κατά (πριν) τη μεταβίβαση κόκκινων δανείων (NPLs).

A) Μεταβίβαση κόκκινων δανείων – Νομοθετικό πλαίσιο

B) Νομικά ζητήματα που αφορούν στην προστασία των προσωπικών δεδομένων. Νομιμότητα επεξεργασίας με βάση τον ΓΚΠΔ

- ❖ Σκοπός: Μεταβίβαση της απαίτησης
- ❖ Σκοπός: Διεξαγωγή ελέγχου δέουσας επιμέλειας (Due-Diligence)

- ✓ Διαφάνεια της επεξεργασίας (ενημέρωση δανειοληπτών)
- ✓ Τεχνικά και οργανωτικά μέτρα ασφάλειας των δεδομένων

Γ) Ειδικά ζητήματα προσωπικών δεδομένων: Ιδιότητα των Εταιρειών Διαχείρισης Απαιτήσεων ως (χωριστών ή από κοινού με Εταιρείες Απόκτησης Απαιτήσεων) υπεύθυνων ή εκτελούντων την επεξεργασία.

ΜΕΤΑΒΙΒΑΣΗ ΝΡΛ

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ - ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ (1/3)

Βασικές ρυθμίσεις: Ν. 3156/2003, Ν. 4354/2015 (Ν. 4649/2019)

- Η μεταβίβαση απαιτήσεων από πιστώσεις και δάνεια που έχουν χορηγήσει ή χορηγούν πιστωτικά ή χρηματοδοτικά ιδρύματα μπορεί να λάβει χώρα μόνο λόγω πώλησης, δυνάμει σχετικής έγγραφης συμφωνίας» (άρθρο 1 παρ. 1 στοιχ. β' και άρθρο 3 του ν. 4354/2015).
- Η πώληση των απαιτήσεων αυτών είναι ισχυρή μόνο «εφόσον έχει υπογραφεί συμφωνία ανάθεσης διαχείρισης μεταξύ εταιρίας απόκτησης απαιτήσεων από δάνεια και πιστώσεις (ΕΑΑ) και εταιρείας διαχείρισης απαιτήσεων (ΕΔΑ) που αδειοδοτείται και εποπτεύεται από την Τράπεζα της Ελλάδος (άρθρο 1 παρ. 1 στοιχ. γ' του ν. 4354/2015).
- Σημειωτέον ότι οι ΕΑΑ δεν υποχρεούνται να υπόκεινται σε εποπτεία στην Ελλάδα, εφόσον μπορεί να βρίσκονται εγκατεστημένες οπουδήποτε στον κόσμο. Σε εποπτεία υπόκεινται μόνον οι ΕΔΑ.

Η ΝΟΜΙΚΗ ΒΑΣΗ ΤΗΣ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ ΔΠΧ

Α) ΜΕΤΑΒΙΒΑΣΗ ΤΗΣ ΑΠΑΙΤΗΣΗΣ (1/4)

αα) Επεξεργασία (διαβίβαση δεδομένων από Τράπεζα σε ΕΕΑ και ΕΔΑ) νόμιμη μόνον εφόσον έχει ληφθεί συγκατάθεση του υποκειμένου;

Η συγκατάθεση δεν αποτελεί τη σωστή νομική βάση

Άρθρο 10 παρ. 21 του Ν. 3156/2003: «*Η επεξεργασία προσωπικών δεδομένων οφειλετών...*

δεν προϋποθέτει προηγούμενη άδεια της Αρχής του ν. 2472/1997 ή συναίνεση του οφειλέτη.

A) ΣΚΟΠΟΣ:ΜΕΤΑΒΙΒΑΣΗ ΤΗΣ ΑΠΑΙΤΗΣΗΣ (2/4)

ββ) Επεξεργασία (διαβίβαση δεδομένων από Τράπεζα σε ΕΕΑ και ΕΔΑ) νόμιμη επειδή είναι απαραίτητη για τη **συμμόρφωση με έννομη υποχρέωση** του υπεύθυνου επεξεργασίας (άρθρο 6 παρ. 1 στοιχ. γ' του ΓΚΠΔ);

Έννομη υποχρέωση: Άρθρο 456 ΑΚ υποχρεώνει τον εκχωρητή (πιστωτικό ίδρυμα) «να δώσει στον εκδοχέα όσες πληροφορίες είναι αναγκαίες για την ενάσκηση της απαίτησης και να του παραδώσει τα αποδεικτικά της έγγραφα που βρίσκονται στην κατοχή του».

A) ΣΚΟΠΟΣ: ΜΕΤΑΒΙΒΑΣΗ ΤΗΣ ΑΠΑΙΤΗΣΗΣ (3/4)

Προβληματισμός (σε σχέση με έννομη υποχρέωση)

Η διάταξη του άρθρου 6 παρ. 1 στοιχ. γ του ΓΚΠΔ (όπως και η προϊσχύουσα συναφούς περιεχομένου διάταξη του άρθρου 7 στοιχείο γ' της Οδηγίας 95/46/ΕΚ) αναφέρεται σε κανονιστικού χαρακτήρα έννομες υποχρεώσεις του υπεύθυνου επεξεργασίας, που προσδιορίζουν με σαφήνεια το πλαίσιο της επεξεργασίας (αιτ. σκέψη 45 του ΓΚΠΔ), και όχι σε συμβατικά καθορισμένες υποχρεώσεις.

Ο νόμος δηλαδή δεν προσδιορίζει σημαντικά στοιχεία της επεξεργασίας, όπως το είδος των ΔΠΧ, τα υποκείμενα των δεδομένων, τις οντότητες στις οποίες μπορούν να κοινολογηθούν τα ΔΠΧ, την περίοδο της αποθήκευσης των ΔΠΧ, και τυχόν μέτρα για την εξασφάλιση σύννομης επεξεργασίας.

A) ΣΚΟΠΟΣ: ΜΕΤΑΒΙΒΑΣΗ ΤΗΣ ΑΠΑΙΤΗΣΗΣ

(4/4)

γγ) Η επεξεργασία των δεδομένων των δανειοληπτών, που διενεργείται μέσω της διαβίβασής τους από το πιστωτικό ίδρυμα στους αγοραστές των απαιτήσεων, είναι **απαραίτητη για την σύναψη της δανειακής σύμβασης**, στην οποία το υποκείμενο των δεδομένων είναι συμβαλλόμενο μέρος (άρθρο 6 παρ. 1 στοιχ. β του ΓΚΠΔ).

Με τη σύμβαση πώλησης ο αγοραστής υπεισέρχεται πλέον στη θέση του μέχρι πρότινος δανειστή.

- Προκειμένου να είναι σε θέση να διαχειριστεί τη σύμβαση, έχει πλέον ανάγκη όλες τις πληροφορίες -ακόμη και τις προσωπικές- που καθορίζουν το περιεχόμενο της συμβατικής σχέσης.

Β) ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ ΔΠΧ

ΔΙΕΞΑΓΩΓΗ ΕΛΕΓΧΟΥ ΔΕΟΥΣΑΣ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑΣ (Due-Diligence)

(1/3)

αα) Επεξεργασία απαραίτητη για τους σκοπούς των **έννομων συμφερόντων** που επιδιώκει ο υπεύθυνος επεξεργασίας (άρθρο 6 παρ. 1 στοιχ. στ του ΓΚΠΔ), καθόσον η διαβίβαση είναι απολύτως αναγκαία για την επιδίωξη και είσπραξη των σχετικών απαιτήσεων, η οποία υπερέχει προφανώς των δικαιωμάτων και συμφερόντων των οφειλετών, χωρίς να θίγονται οι θεμελιώδεις ελευθερίες τους, εφόσον η επεξεργασία γίνεται στο πλαίσιο του νόμου 3156/2003 από περιορισμένο κύκλο αποδεκτών

(κατ' ανάλογη εφαρμογή των ΑΠΔΠΧ 87/2017, 134/2017 και 23/2018).

Β) ΣΚΟΠΟΣ: ΔΙΕΞΑΓΩΓΗ ΕΛΕΓΧΟΥ ΔΕΟΥΣΑΣ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑΣ (Due-Diligence)

(2/3)

ββ) Η επεξεργασία των δεδομένων των δανειοληπτών, που διενεργείται μέσω της διαβίβασής τους από το πιστωτικό ίδρυμα στους υποψήφιους αγοραστές των απαιτήσεων, είναι απαραίτητη για την σύναψη της δανειακής σύμβασης, στην οποία το υποκείμενο των δεδομένων είναι συμβαλλόμενο μέρος (άρθρο 6 παρ. 1 στοιχ. β του ΓΚΠΔ).

ΤΕΧΝΙΚΑ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΑ ΜΕΤΡΑ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΤΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ (Due-Diligence)

Εφαρμογή στην πράξη των αρχών της διάταξης του άρθρου 5 του ΓΚΠΔ και κυρίως των αρχών:

- α) της ελαχιστοποίησης των δεδομένων,
- β) του περιορισμού της περιόδου αποθήκευσης, καθώς και
- γ) της ακεραιότητας και της εμπιστευτικότητας των δεδομένων.

ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΗ ΠΡΟΣΩΠΙΚΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

- Σε ποιούς; Μόνο σε στενό και σαφώς καθορισμένο κύκλο προσώπων (υποψήφιοι αγοραστές και τρίτα πρόσωπα στα οποία ο τελευταίος αναθέτει το “due diligence”, όπως λ.χ. δικηγόροι ή/και σύμβουλοι επιχειρήσεων).

- Τι κοινοποιείται;
 - ❖ Καταρχήν μόνον πληροφορίες συγκεντρωτικής φύσεως και/ή πληροφορίες που έχουν υποστεί ψευδωνυμοποίηση.
 - ❖ Μόνο αν οι πληροφορίες αυτές δεν επαρκούν για τον έλεγχο, θα πρέπει να επιτρέπεται η πρόσβαση σε δεδομένα που μπορούν να ταυτοποιήσουν φυσικά πρόσωπα.

ΣΥΝΑΨΗ ΑΥΣΤΗΡΗΣ ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ ΕΜΠΙΣΤΕΥΤΗΚΟΤΗΤΑΣ ΠΡΙΝ ΤΗΝ ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΣΩΠΙΚΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

- Τα δεδομένα θα πρέπει να διατίθενται αποκλειστικά σε:
 - ❖ «προφυλαγμένο» περιβάλλον,
 - ❖ εξοπλισμένο με κατάλληλα τεχνικά μέτρα προστασίας από μη εξουσιοδοτημένη αναπαραγωγή ή αποθήκευση (λ.χ. VDR εξοπλισμένο με όλα τα κατάλληλα τεχνικά και οργανωτικά μέτρα ασφάλειας).

ΥΠΟΧΡΕΩΣΗ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ ΤΟΥ ΔΑΝΕΙΟΛΗΠΤΗ

ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΔΙΑΦΑΝΕΙΑΣ

(άρθρα 5, 12, 13 και 14 του ΓΚΠΔ)

Η αρχή της διαφάνειας απαιτεί οποιαδήποτε ενημέρωση που απευθύνεται στο κοινό ή στο υποκείμενο των δεδομένων να είναι:

- 1) συνοπτική,
- 2) εύκολα προσβάσιμη και
- 3) εύκολα κατανοητή, με άλλα λόγια να χρησιμοποιείται σαφής και απλή διατύπωση και, επιπλέον, κατά περίπτωση, απεικόνιση (αιτιολ. σκ. 58 του ΓΚΠΔ).

ΕΙΝΑΙ ΑΠΑΡΑΙΤΗΤΗ Η ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΤΩΝ ΔΑΝΕΙΟΛΗΠΤΩΝ;

ΝΑΙ.

- 1) Έχει μεν κριθεί ότι η καταχώριση περίληψης της σύμβασης μεταβίβασης στο δημόσιο βιβλίο του άρθρου 3 του ν. 2844/2000 συνιστά (κατά το άρθρο 10 παρ. 10 του ν. 3156/2003) αναγγελία της σύμβασης εκχώρησης προς τον οφειλέτη και δεν απαιτείται ατομική έγγραφη ενημέρωση του οφειλέτη για να επέλθει η μεταβίβαση των απαιτήσεων.
- 2) Πλην όμως η καταχώριση στο δημόσιο βιβλίο δεν αίρει την υποχρέωση ενημέρωσης σύμφωνα με τις διατάξεις περί προστασίας δεδομένων.

ΥΠΟΧΡΕΩΣΗ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ ΤΩΝ ΔΑΝΕΙΟΛΗΠΤΩΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΤΡΑΠΕΖΑ

- Ενημέρωση πρέπει να είναι ατομική και όχι δια του τύπου.
- Σποραδικά εμφανισθείσες περιπτώσεις, όπου η ενημέρωση έγινε δια του τύπου (2017 & 2018), αντιμετωπίσθηκαν από την ΑΠΔΠΧ ως εξαίρεση, και αναμένεται να επαναληφθούν στο μέλλον (ΑΠΔΠΧ 87/2017, 134/2017 και 23/2018).

ΥΠΟΧΡΕΩΣΗ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ ΤΩΝ ΔΑΝΕΙΟΛΗΠΤΩΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΑΑ ΚΑΙ ΕΔΑ

Καθόσον αφορά στην επεξεργασία των προσωπικών δεδομένων από τις ΕΑΑ και τις ΕΔΑ, δεδομένου ότι αυτές δεν λαμβάνουν τις προσωπικές πληροφορίες απευθείας από το υποκείμενο αλλά από το πιστωτικό ίδρυμα, η σχετική ενημέρωση θα πρέπει να διενεργείται σύμφωνα με τα οριζόμενα στις διατάξεις του άρθρου 14 παρ. 3 στοιχ. α' έως γ' του ΓΚΠΔ,

Δηλαδή: Τα υποκείμενα των δεδομένων θα πρέπει να ενημερωθούν σε εύλογο χρονικό διάστημα από τη συλλογή των προσωπικών τους δεδομένων, αλλά το αργότερο μέσα σε ένα μήνα, λαμβάνοντας υπόψη τις ειδικές συνθήκες υπό τις οποίες τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα υποβάλλονται σε επεξεργασία.

ΙΔΙΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΕΔΑ ΩΣ (ΧΩΡΙΣΤΩΝ Ή ΑΠΟ ΚΟΙΝΟΥ ΜΕ ΤΗΝ ΕΕΑ) ΥΠΕΥΘΥΝΩΝ Ή ΕΚΤΕΛΟΥΝΤΩΝ ΤΗΝ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΟΥΜΕΝΩΝ ΕΝΝΟΙΩΝ

Υπεύθυνος επεξεργασίας καθορίζει τα μέσα και το σκοπό της επεξεργασίας.

Από κοινού υπεύθυνοι επεξεργασίας : Δύο ή περισσότεροι υπεύθυνοι επεξεργασίας καθορίζουν από κοινού το σκοπό και τα μέσα της επεξεργασίας.

Εκτελών την επεξεργασία επεξεργάζεται δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα μόνο για λογαριασμό του υπεύθυνου επεξεργασίας.

Τις περισσότερες φορές στην πράξη αποδίδεται στην ΕΔΑ ο ρόλος του εκτελούντος την επεξεργασία για λογαριασμό της ΕΑΑ που είναι υπεύθυνη επεξεργασίας.

ΕΙΝΑΙ Η ΕΔΑ ΕΚΤΕΛΟΥΣΑ ΓΙΑ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟ ΤΗΣ ΕΑΑ;

Κατά κανόνα:

- Η ΕΔΑ καθορίζει μόνη τους σκοπούς της επεξεργασίας των προσωπικών δεδομένων και τα μέσα, με τα οποία αυτή πραγματοποιείται.
- Δεν υπόκειται σε οδηγίες ούτε δέχεται υποδείξεις ή εντολές για το πώς θα πραγματοποιήσει τη διαχείριση.
- Διαχείριση βάσει νόμου γίνεται μόνον από ΕΔΑ (ν. 4354/2015)

Συμπέρασμα:

ΕΔΑ και ΕΑΑ αποτελούν καταρχήν χωριστούς υπεύθυνους επεξεργασίας, εκτός βεβαίως εάν συντρέχουν συγκεκριμένα πραγματικά περιστατικά που εμπεριέχουν τα χαρακτηριστικά των από κοινού υπευθύνων επεξεργασίας, όταν δηλαδή οι δύο οντότητες από κοινού αποφασίζουν για τους σκοπούς και τα μέσα της επεξεργασίας αυτής (π.χ. διαχείριση απαιτήσεων πάνω από ένα ποσό).

ΠΡΟΣΦΑΤΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ

1. Υποχρέωση εκπόνησης DPIA (για την ένταξη των ΕΔΑ στους νομιμοποιούμενους αποδέκτες των αρχείων του ΤΕΙΡΕΣΙΑ όταν ενεργούν για λογαριασμό των ΕΑΑ)
2. Ανάγκη σύνταξης Κώδικα Δεοντολογίας

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Η σύντομη ανάλυση ορισμένων ζητημάτων από την καθημερινή πράξη των εταιρειών που δραστηριοποιούνται στο πεδίο της διαχείρισης κόκκινων δανείων καταδεικνύει την ανάγκη ορθής προσαρμογής τους στο νέο κανονιστικό περιβάλλον των προσωπικών δεδομένων.

Θα πρέπει να γίνει δεκτό ότι η αντιμετώπιση των δανειοληπτών με όρους διαφάνειας και σεβασμού των προσωπικών δεδομένων που τους αφορούν -πέραν του ότι θα αποβεί εις όφελος των φυσικών προσώπων - θα βοηθήσει και τα ίδια τα πιστωτικά ιδρύματα, τις ΕΑΑ και τις ΕΔΑ να «κτίσουν» -ή να αποκαταστήσουν- μία σχέση εμπιστοσύνης με τους πελάτες τους, προσφέροντάς τους παράλληλα ένα συγκριτικό πλεονέκτημα στην αγορά.

Ευχαριστώ για την προσοχή σας
grigorios@lazarakos.gr

ΓΡΗΓΟΡΗΣ ΛΑΖΑΡΑΚΟΣ, L & L Managing Partner
Αν. Καθηγητής Συνταγματικού Δικαίου στη ΣΣΕ